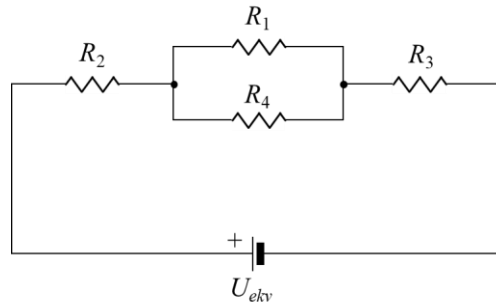

LABORATORIJSKA VEŽBA 5

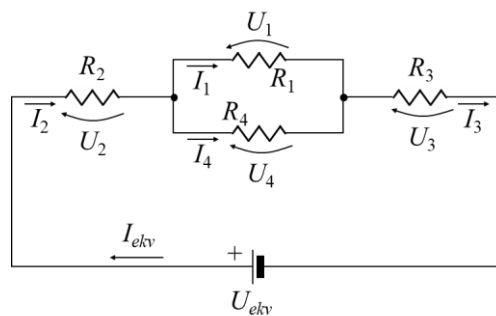
(Pročitati pre vežbi)

U inženjerskoj praksi se retko koristi pristup proračunavanja kola metodom potencijala čvorova ili konturnih struja, tj. postavljanjem i rešavanjem sistema n jednačina sa n nepoznatih da bi se rešilo celo električno kolo. Najčešće nam je dovoljno da izračunamo napon ili struju samo na jednom elementu ili, u jednostavnim slučajevima, kolo možemo proračunati na znatno brži način.

Ovo će biti pokazano na jednom konkretnom primeru sa slike ispod. U tom primeru poznate su vrednosti svih otpornosti. Neka je izvor napajanja od 5 V, a otpornici imaju vrednosti 1 k Ω , 3 k Ω , 9 k Ω i 27 k Ω .

Prvi korak je da se uvedu sve struje i svi naponi, tako da im smerovi budu usklađeni na svakom od elemenata.

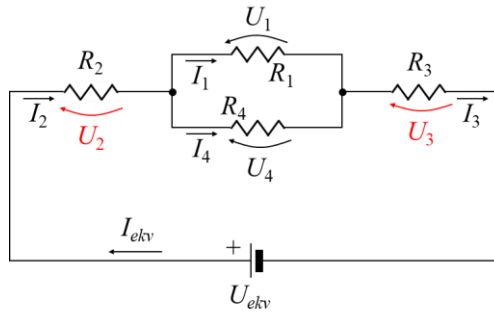

Potom se izračuna ukupna ekvivalentna otpornost celog kola R_{ekv} i odredi se ukupna struja kroz izvor I_{ekv} .

$$R_{ekv} = R_2 + \frac{R_1 R_4}{R_1 + R_4} + R_3 = \left(3 + \frac{1 \cdot 27}{1 + 27} + 9 \right) \text{ k}\Omega = 12,96 \text{ k}\Omega$$

$$I_{ekv} = \frac{U_{ekv}}{R_{ekv}} = \frac{5 \text{ V}}{12,96 \text{ k}\Omega} = 385,7 \text{ }\mu\text{A}$$

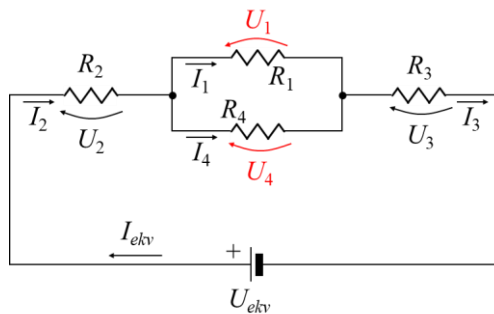
Zatim se analizira šta se dalje može najbrže izračunati. S obzirom da su struje I_2 i I_3 iste kao i I_{ekv} , onda se na osnovu njih mogu odmah odrediti naponi U_2 i U_3 .

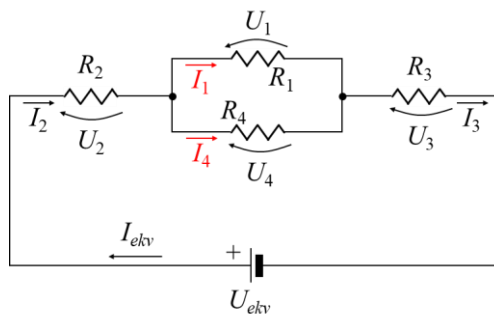
$$U_2 = R_2 \cdot I_{ekv} = 3 \text{ k}\Omega \cdot 385,7 \text{ }\mu\text{A} = 1,157 \text{ V}$$

$$U_3 = R_3 \cdot I_{ekv} = 9 \text{ k}\Omega \cdot 385,7 \text{ }\mu\text{A} = 3,471 \text{ V}$$

Pad napona na otpornicima R_1 i R_4 je isti i iznosi razliku ukupnog napona i upravo izračunatih vrednosti U_2 i U_3 .

$$U_1 = U_{ekv} - U_2 - U_3 = 0,372 \text{ V}$$

$$I_1 = \frac{U_1}{R_1} = \frac{0,372 \text{ V}}{1 \text{ k}\Omega} = 372 \text{ }\mu\text{A}$$

$$I_4 = \frac{U_1}{R_4} = \frac{0,372 \text{ V}}{27 \text{ k}\Omega} = 14 \text{ }\mu\text{A}$$

Na ovaj način se dobijaju vrednosti napona i struja bez pisanja i rešavanja sistema jednačina. U svakom koraku se rešavaju jednostavne jednačine, čime se jasnije definišu osnovni pojmovi.

Uputstvo za 5. laboratorijsku vežbu

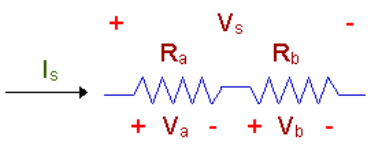
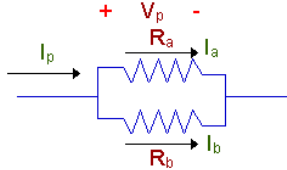
Zadatak vežbe:

1. Izmeriti vrednosti ekvivalentnih otpornosti u šemama mešovitih veza otpornosti.
2. Odrediti odgovarajuće ekvivalentne napone i struje, kao i napone i struje pojedinih otpornika.

Postupak merenja:

1. Skicirati odgovarajuće ekvivalentne šeme zadatih kombinacija otpornika, uključujući i izvor napajanja na koji se priključuju, i na svakoj šemi označiti sve struje i napona (U_{ekv} , I_{ekv} , U_1 , I_1 itd.)
2. Izvesti odgovarajuće izraze za izračunavanje ekvivalentnih otpornosti, napona i struja za svaku tablično zadatu kombinaciju rednih i paralelnih veza otpornika, kao i za pojedinačne napone i struje na svakom od otpornika u datoj vezi. Računski odrediti i uneti ove vrednosti na odgovarajuća mesta u tabeli. Usvojiti da je $R_1 = 1 \text{ k}\Omega$, $R_2 = 3 \text{ k}\Omega$, $R_3 = 9 \text{ k}\Omega$, $R_4 = 27 \text{ k}\Omega$.

Pri izračunavanju koristiti se izrazima za određivanje redne i paralelne veze otpornika:

Redna veza: $R_a + R_b$	Paralelna veza: $R_a \parallel R_b$
	
$R_{ekv} = R_a + R_b$	$R_{ekv} = \frac{R_a R_b}{R_a + R_b}$

3. Koristeći datu maketu sa 4 otpornika, provodnike i razvodnu tablu, spojiti sve tablično zadate kombinacije.
4. Za svaku kombinaciju veze otpornika na krajeve kola priključiti jednosmerni izvor napajanja od +5V i izmeriti napon U_{ekv} na krajevima kola kao i na svakom otporniku u kolu, te struju kroz ekvivalentno kolo I_{ekv} i struje kroz svaki otpornik. Rezultate uneti u tabelu zajedno sa teorijski izračunatim vrednostima.

Ne uključivati izvor dok dežurni asistent ili profesor u laboratoriji ne provere ispravnost povezivanja u prvih nekoliko verzija šeme! POSEBNO OBRATITI PAŽNJU DA SE MULTIMETAR NE PRIKLJUČUJE U REŽIM MERENJA STRUJE AKO JE PRIKLJUČEN PARALELNO SA IZVOROM NAPAJANJA!

5. Napisati odgovarajući zaključak na kraju vežbe na osnovu poređenja deklariranih i izmerenih vrednosti.

Rezultati za prvu kombinaciju

Oznaka veze	Skica kompletnog kola sa dodatim izvorom					Izvođenje vrednosti za struje i napone					
	Teorijske vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$
	Izmerene vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$

Rezultati za drugu kombinaciju

Oznaka veze	Skica kompletnog kola sa dodatim izvorom					Izvođenje vrednosti za struje i napone					
	Teorijske vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$
	Izmerene vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$

Rezultati za treću kombinaciju

Oznaka veze	Skica kompletnog kola sa dodatim izvorom					Izvođenje vrednosti za struje i napone															
											Teorijske vrednosti										
											$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$
											Izmerene vrednosti										
$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$											

Rezultati za četvrtu kombinaciju

Oznaka veze	Skica kompletnog kola sa dodatim izvorom					Izvođenje vrednosti za struje i napone					
	Teorijske vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$
	Izmerene vrednosti										
	$R_{ekv} (\Omega)$	$U_{ekv} (V)$	$U_1 (V)$	$U_2 (V)$	$U_3 (V)$	$U_4 (V)$	$I_{ekv} (mA)$	$I_1 (mA)$	$I_2 (mA)$	$I_3 (mA)$	$I_4 (mA)$